

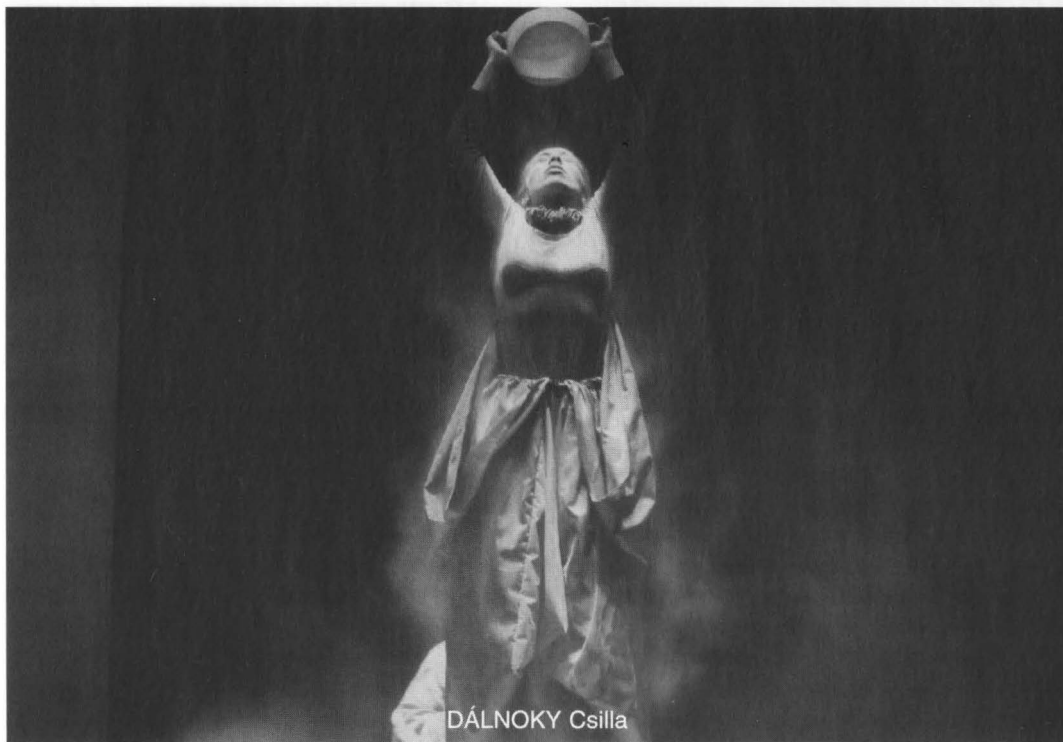
Miercurea Cinc

Regizorul care se (re)găsește pe sine

Am urmărit cu destulă atenție evoluția artistică a regizorului Gavriil Pinte. Am fost colegi de generație la UNATC. Ca studenți, am colaborat de câteva ori la pregătirea unor examene. I-am admirat cu deosebire cultura, înclinația spre filosofie. Căuta (continuă să caute) o altă dimensiune, mai profundă, mai puțin abordabilă, a oricărui text. Și când nu o găsea, mixa replici din mai multe piese, încercând să le dea o altă fațetă, conformă cu gândirea lui asupra vieții. Risca, adesea, să piardă substanța inițială fără a fi sigur că poate găsi ceea ce cu adevărat dorea. De aceea, majoritatea examenelor sale și, mai târziu, a spectacolelor erau asidue încercări de a descoperi ceea ce cu ochiul liber era greu de văzut. După reușite și căderi, Gavriil Pinte a realizat, la intervale de timp relativ scurte, două producții complet diferite ca viziune și construcție regizorală, dar purtând pecetea unei înțelepciuni asimilate. Acestea sunt: *Un tramvai numit Popescu*, a Societății Române de Radiodifuziune–Teatrul Național Radiofonic (Redacția Teatru–Divertisment) și ARCU, în colaborare cu RATB, și *Tragedia omului* de Madách Imre (Teatrul Maghiar „Csiki Játékszin” din Miercurea Ciuc), creații de maturitate ale unui artist mereu neliniștit și care nu a încetat să se caute pe sine prin intermediul scrierilor altora. Cele două variante scenice îl reprezintă deopotrivă și mă fac a crede că a găsit, în sfârșit, calea. Ceva mai spinoasă, mai puțin aducătoare de glorie zgomotoasă, dar și mai sigură. Va fi, probabil, drumul unui om singuratic, care, prin teatru, se dezvăluie, se expune, cu toată vulnerabilitatea și riscurile ce decurg din aceasta.

Am văzut *Un tramvai numit Popescu* de două ori. Nu pentru a-l înțelege, ci pentru că, întâia dată, emoția copleșitoare m-a împiedicat oarecum să „judec” limpede, să „discern”. Reprezentația se desfășoară permanent pe cel puțin două planuri (dar dacă ești răbdător, poți descoperi și altele!). Spectacolul are loc într-un spațiu neobișnuit (chiar și pentru noi, cei deja obișnuiți cu pivnițele, piețele, cluburile, barurile, bisericile folosite drept scenă). De data aceasta, ne aflăm într-un tramvai. Mai vechi decât cele care circulă, la ora actuală, în Capitală, dar nu cu mult. Și tramvaiul se *plimbă*, preț de vreun ceas și jumătate, pe la vremea prânzului, prin București. Cu noi, spectatorii, în el, așezați comod pe scaune și cu actorii jucând în condiții nu tocmai de invidiat: legănați pe șine, pe culoarul strâmt, în zgomotul roților. Se descurcă. Atunci când am văzut spectacolul a doua oară, erau chiar foarte dezinvolti, relaxați, devenind mult mai veridici.

Se vorbește afurisit de mult despre moarte. Eroii – femeile îmbrăcate în rochii ponosite de mireasă, bărbații, în haine de sărbătoare ori de înmormântare (dintotdeauna, la români, cele două evenimente se pot suprapune vestimentar cu ușurință!) – sunt ireali, constituind numai aduceri-aminte ale poetului Cristian Popescu, el însuși personaj fabulos, prea devreme dispărut dintre noi. Este un fel de testament, rostit cu... umor. Negru, neaducător de râsete, ci, poate, doar de câteva grimase. Zâmbim strâmb și ne ferim să plângem. E atâta suferință în aceste poeme, în care se face haz nebun de viață și se ia în zeflemea moartea, încât aproape că scrâșnim din dinți. Fiecare personaj e dublat de un manechin ciudat,

făcut din sârme și lucruri care-l pot caracteriza: sticle goale, dopuri, tacâmuri, pâini, fragmente de instrumente muzicale... Îl cunoaștem mai bine în felul acesta pe Cristian Popescu, arborele lui genealogic și chiar pe... Gavriil Pinte.

Dar dincolo de reprezentația propriu-zisă, aceea din tramvai, călătorii mai beneficiază și de spectacolul străzii. Pietoni atrași de tramvaiul mai ciudat, ornate cu îngeri din butaforie și dotate cu un difuzor la care se anunță, ca o minune, programul după care funcționează, se opresc, fac semne – prietenești sau obscene –, cască gura a mirare, înjură, sculpă, se crucesc. O gamă amplă de gesturi, infinit mai largă decât cea a actorilor, oricât de buni mimi s-ar dovedi a fi. O lume mărunță care-și exprimă stările cu (prea) multă dezinvoltură. O lume care nu se știe dacă mai trăiește sau s-a născut deja moartă. Am avut sentimentul acut că, cel mai adesea, ne perindăm prin lume ca niște morți presupus vii. Mimăm viața. Gavriil Pinte a adunat ceea ce era esențial în opera lui Cristian Popescu pentru a-și ilustra propria filosofie asupra vieții și a morții. O poveste neverosimilă despre noi toți. Și totuși...

Cum am ajuns să văd și să scriu despre cealaltă creație scenică a lui Gavriil Pinte este o adevărată poveste. Când am fost invitată, am acceptat fără ezitare, aflându-mă încă sub impresia copleșitoare a întâmplării din tramvai și dorind din tot sufletul să văd încă un spectacol al aceluiași artist, atât de special și care nu părea nicidecum a-și găsi locul în peisajul nostru teatral. Am uitat, prin urmare, să mai întreb despre ce text este vorba și chiar și la ce teatru avea să se joace. Știam numai că trebuia să ajung la Miercurea Ciuc. Auzisem, e drept, despre un teatru maghiar, nou înființat. Auzisem de dorința de afirmare a micii trupe de acolo,

despre câteva producții bine realizate, bine primite. Cam atât. Nu știu, însă, ce mă făcea să cred că eu urma să văd un spectacol în limba română. Și n-a fost așa. Iar eu, pentru prima dată de când sunt cronicar dramatic, m-am simțit complet nepregătită. Într-un oraș străin, găsind cu greu teatrul, care era cel maghiar, firește, și unde trebuia să văd *Tragedia omului*. În limba maghiară, fără căști. Despre text auzisem destule; am citit și despre unele montări, dar nu-l cunoșteam. Așadar, alături de o colegă ceva mai „pregătită“, care se pare că citise piesa cu ani buni în urmă, și înconjurată, noi, de spectatori de etnie maghiară sau care măcar pricepeau limba, am urmărit reprezentația care a durat cam trei ore. Ce am înțeles din această experiență? Întâi de toate, am fost captivată de decor și de costume, apoi de mișcare, de mimica actorilor, de sunet, de lumină, de muzicalitatea stranie a limbii, cu totul necunoscută mie. Vraja a început să funcționeze. Pe alocuri, chiar puteam pricepe despre ce era vorba. Probabil, pentru că, și de astă dată, construcția spectacolului era solidă. Puteai descifra din jocul artiștilor o poveste, sau măcar o frântură de poveste. Era clar că se desfășura, sub ochii mei, un traseu inițiativ, o călătorie fabuloasă a primilor oameni: Adam și Eva, însoțiți de un Lucifer inteligent și pervers. Distribuția era, în mare majoritate, foarte tânără. Erau evidente o (auto)disciplină și o exigență în executarea fiecărui gest. Personajele urmau un traseu delimitat matematic. A fost un joc de echipă, în care toți erau unul, indiferent de numărul replicilor rostite. Spontan, temperamental, cu schimbări subtile de stare, foarte plastic, captivant de-a dreptul a fost Keresztes Szabolcs (*Lucifer*) – un fel de Bogdán Zsolt, mai tânăr.

P.S. Între timp, am citit și textul, ceea ce nu mă face să mă simt mai puțin vinovată!

Societatea Română de Radiodifuziune – Secția Teatrul Național Radiofonic (Redacția Teatrul-Divertisment) și ARCUB, în colaborare cu RATB – Un tramvai numit Popescu, după opera lui Cristian Popescu. Scenariul și regia: Gavriil Pinte. Scenografia: Roxana Ionescu. Cu: Mihai Marinescu, Liliana Pană, Silvia Codreanu, Bogdana Darie, Anne-Marie Ziegler, Simona Popescu, Cătălin Panaite, Adrian Anghel și violonistul Gheorghe Drăghici.

Teatrul Maghiar „Csiki Játékszin“ din Miercurea Ciuc – Tragedia omului de Madách Imre. Regia: Gavriil Pinte. Scenografia: Roxana Ionescu. Cu: Antal Ildikó, Ciugulitu Csaba, Dálnoky Csilla, Keresztes Szabolcs, Kosztándi Zsolt, Fekete Bernadetta, Kozma Attila ș.a.

Constantin PARASCHIVESCU

Pitești

Jucătorii, de ieri și de azi

Când în fiecare zi auzi că un respectabil personaj e suspectat de corupție și chemat să dea socoteală la parchet, nu te mai miri că societatea suferă de degradare. Trișarea, înșelătoria, escrocheria sunt la ordinea zilei, au devenit mijloace curente în cursa pentru bani și pentru un statut social privilegiat. Nu moral, vai de mine – asta e noțiune pentru naivi, „jucătorii“ piesei contemporane n-au de ce să se raporteze la rigori și principii etice, cu „cărțile pe masă“. Ei trebuie să fie abili în arta măsluirii lor, care nu mai e o escrocherie, ci „un rafinement al minții, o dezvoltare deosebită a inteligenței!“ (Iharev, *Jucătorii de cărți*, N.V.Gogol, 1842)